

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje "Katal. Karkovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettiristice vs enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Na zaprte reklamacije se poštnine prose.

Za brate Hrvate.

Slovinci smo zadnji teden zopet pokazali, da nam slovanska vzajemnost ni prazna beseda. Naši poslanci so se potegnili na Dunaju za Hrvate, katere zdaj tlači ban Čuvaj, ter dosegli velik, velik uspeh. Vlada in celi državni zbor je obsodil postopanje Madžarov nasproti Hrvatom ter izrekel hrvaškemu narodu svoje sočutje v težkem boju nasproti madžarskemu nasilju.

V četrtek, dne 18. t. m., je v začetku seje stavljal dr. Susteršič s svojimi tovariši v ostrih besedah sestavljeno vprašanje na ministrskega predsednika zaradi hrvaških razmer. Vse je obstopilo zapisnikarja ter z napeto pozornostjo poslušalo besedo za besedo. Kadar se je imenovalo ime sedanjega komisarja Čuvaja in ministrskega predsednika Kuena, zagromeli so klič gorčenja proti tem nasilnikom po celi dvorani. Ko je bilo vprašanje končano, razlegali so se po zbornici viharji klič: Zivela Hrvaška! Dol s Čuvajem! Fej Kuen!

Potem se je začela prva razprava o uradniških plačah. Toda nihče se ni zanimal za to vprašanje, ampak prvi govornik dr. Dulibič je govoril samo o enem uradniku, o komisarju Čuvaju na Hrvaškem, ter opisoval njegovo zlodejsko delovanje. Protijudsko postopanje Čuvajevo res ni najboljšo priporočilo za nove plače uradnikom. Toda dr. Dulibič se ni končal svojega govora, se je seja prekinila. Izvedelo se je namreč, da hoče ministrski predsednik takoj še v tej seji odgovoriti na interpelacijo slovenskih poslancev. In res, komaj je dr. Dulibič prečkal svoj govor, vstal je grof Stürgkh, da odgovarja Slovincem. Poslanci so se stiskali okoli sedeža ministrskega predsednika, da bi ne preslišali besedice. Grobna tišina je nastala v zbornici.

Grof Stürgkh je obsodil Kuenovo in Čuvajevo postopanje nasproti Hrvatom, katerim se je vzela tiskovna, zborovalna, društvena, in sploh vsaka državljanska svoboda. Celo pisma so si morali pustiti odpirati. Rekel je, da tako postopanje med Hrvati ne more vzbujati ljubezni do avstro-ogrske države, nadalje, da tako postopanje tudi vznemirjevalno vpliva na Slovence in Hrvate avstrijske državne polovice ter da nam tako postopanje ne bo v balkanskih državah, kjer prebiva toliko Jugoslovanov, pridobilo nobenih prijateljev. Sedanje razmere na Hrvaškem tudi na Bosno in Hercegovino slabo uplivajo, ker vzbujajo pri narodih, ki so se nam priklopili, da se bo morala kedaj tudi z njimi tako nasilno ravnalo. Ako ogrska vlada ne bo kmalu odšla s svojimi pandurji s Hrvaškega, bo avstrijska vlada prisiljena, ubrati druge strune.

Odločni in Jugoslovanom prijazni odgovor avstrijskega ministrskega predsednika, je naredil na celo zbornico nepopisno dober utis. Zbornica je odmevala

Salezijanski zavodi.

Časniki so pred kratkim poročali, da ustanovijo letošnje jesen Salezijanci nov zavod na Slov. Štajerskem, in sicer v Veržuju na Murskem polju, tik ob ogrski meji. Stvar ni samo krajevnega pomena, ampak splošnega, ter bi se naj stvarno in mirno presojala zgolj iz vzgojnega in kulturnega stališča. Namen teh vrstic je, seznaniti čitatelje z duhom in delom salezijanske družbe, razpršiti predsodke, pridobiti važnemu podjetju iskrenih prijateljev in dobrotnikov. Spregovorimo 1. splošno o salezijanski družbi in njo zavodih; 2. posebej o vzgojnem in narodno-gospodarskem pomenu salezijanskega zavoda za Slovensko Štajersko.

1. Salezijanska družba in nje zavodi. Po pravici neki zgodovinar (Weber) imenuje salezijansko družbo največje delo katoliške cerkve v 19. stoletju. Njen ustanovitelj je Janez Bosko, rojen l. 1815. blizu Turina od priprostih starišev. Že kot dijak je zbiral dečke v „društvo veselja“, kjer so se nedolžno zabavali in vspodbujali k poštemu življenju. To društvo je tako dobro vplivalo, da se je neki mladi jud izpreobrnil.

Leta 1841. je postal duhovnik ter je najprej služboval v Turinu po raznih ječah in bolnišnicah, kjer je imel priliko, opazovati žalostne posledice slabe vzgoje in pomanjkljivega pouka. Zato je pa tudi takoj od začetka svojega duhovskega službovanja obračal

vslikov zadovoljstva s takim nastopom. In kakor so isti dan odobraval vsi avstrijski poslanci Stürgkhov odgovor, tako tudi zdaj vsa avstrijska javnost izraža svoje popolno soglasje z besedami grofa Stürgkha. Že dolgo menda ni noben avstrijski ministrski predsednik s svojim govorom tako ustregel vsem narodom Avstrije, kakor sedaj Stürgkh s svojimi pravičnimi in poštenimi besedami v prilog tlačenemu hrvaškemu narodu.

Slovinci so se premišljali, ali naj predlagajo otvoritev razprave o Stürgkhovem govoru ter dajo tako vsem strankam priložnost, da izrečejo svoje mnenje o hrvaških razmerah. Bali so se namreč, da bi liberalni poslanci iz Dalmacije, ki so v politiki ravno tako nezreli, kakor slovenski liberalci, govorili ob tej priliki kake neumnosti, ki bi pokvarile splošno ljubezen in sočutje s hrvaškimi narodom. Ko so dali ti poslanci Slovincem zagotovilo, da bodo pametni, se je drugi dan v petek od Hrvaško-Slovenskega kluba predlagala otvoritev razprave in tudi soglasno sprejela.

V razpravi so govorili dr. Krek v imenu Slovincem, dr. Dulibič v imenu dalmatinovih pravašev, dr. Fidler v imenu Čehov, dr. Leo v imenu Poljakov, dr. Adler v imenu nemških socialističnih demokratov, Nemec v imenu čeških, Dašinski v imenu poljskih socialističnih demokratov, Romančuk v imenu Rusinov, Hoc v imenu čeških radikalcev, dr. Gros v imenu liberalnih in Stekler v imenu krščansko-socialnih Nemcev. Za Srbe so govorili dr. Baljak, za liberalne Hrvate dr. Tresič. Vsi govorniki so obsojali rabeljsko postopanje Čuvajevo na Hrvaškem in odobraval jase in odločen nastop grofa Stürgkha nasproti Madžarom.

Tako sta se vlada in državni zbor postavila na stran Hrvatov ter se izrekla proti brezobzirnosti Madžarov, katera le škodi skupni državi pri drugih narodih, Zaslugo, da se je dosegel ta uspeh, imajo Slovinci, ki so vsakokrat na svojem mestu, kadar je treba braniti pravico in resnico.

Politični ogled.

— Dne 19. aprila: Cesar je danes sprejel ogrskega finančnega ministra Lukača ter se z njim posvetoval o političnem položaju. — Ogrski se delajo zelo razburjene radi interpelacije, ki jo je vložil v našem državnem zboru dr. Susteršič glede na žalostne razmere na Hrvaškem. Pretijo tudi grofu Stürgkhu radi včerajšnjega njegovega odgovora na Susteršičevo interpelacijo. — Manjšinske stranke v Srbiji so sklenile za ožje volitve dogovor, da oškodujejo vladno večino. — Turški sultan je s prestolnim govorom otvoril novoizvoljeni turški državni zbor. — V Maroku v Afriki je izbruhnil upor. Domačini so baje poklali 200

veliko skrb in ljubezen na zapuščeno mladino. Boriti se je imel z neznanjskimi težavami, ljudje so ga imeli za norega, ker se je toliko brigal za poulične fakine. Toda polagoma so se sprevidele velikanski pomen njegovega trudapolnega dela. Liberalni minister Ratazzi, ki je iz piemontskega kraljestva izgnal redovnike, je nekoč skrivaj poslušal Boskov nagovor na mlade kaznjence, in začel ga je visoko čislati. Piemontski kralj Karol Albert je vzel njegov zavod pod svoje pokroviteljstvo. Celo glasoviti državnik Cavour (Kavur) je bil med dobrotniki don Boskovimi. Papež Pij IX. je leta 1869. začasnno, leta 1874. pa za stalno odobril pravila don Boskovi družbi, ki si je dala ime svetnika krotkosti in milobe, sv. Frančiška Saleškega. Udje te družbe se imenujejo Salezijanci. Dne 31. januarja l. 1888. je umrl blagi mož. Že za njegovega življenja se je razširila družba po najrazličnejših krajih, in danes ima družba cvetoče zavode v Italiji, na Španjskem (23 zavodov), na Francoskem (24 zavodov leta 1901), na Angleškem, v Ameriki, Afriki in Aziji.

V Avstriji se je otvoril prvi zavod v Tridentu l. 1803. Sedaj imajo naslednje zavode v Avstriji: Zavod Marije Pomočnice v Tridentu, deško sirotišče istotam, v Dašavi na Poljskem, v Ošvicimu na Poljskem, kjer imajo nižjo gimnazijo in obrtno šolo, na Dunaju imajo zavod za dijake, ki obiskujejo srednje in ljudske šole, v Radni na Dolenjskem je novičejat za tiste, ki mislijo vstopiti v salezijansko družbo, in sicer za avstrijsko provincijo, ki obsega slovenske, nemške in poljske zavode, v Krakovu je zavod za ro-

francoskih vojakov. Proti Evropejcem proglašajo domačini sveto vojsko.

— Dne 20. aprila: Cesar je imenoval finančnega ministra Ladislava pl. Lukača za ogrskega ministrskega predsednika in mu je poveril sestavo ministrstva. — Sirijo se vesti, da bo vojni minister Auflenberg odstopil. — Okrog mesta Fec v Maroku divja hud boj med francoskimi vojaškimi četami in upornimi domačini. Mesto na več krajih gori. Francozi pošiljajo nove čete v Maroko.

— Dne 21. aprila: Cesar je sprejel danes ministrskega predsednika grofa Stürgkha. — Novi ogrski ministrski predsednik Lukač hoče vse dosedanje ministre ohraniti v službi. — Ogrski silno rovarijo proti avstrijskemu ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu, ker se je v našem državnem zboru zavzel za Hrvate. — Iz Rima poročajo, da so sv. Oče oboleli. — Francosko vojaštvo je upor v Maroku že zadušilo. Uporniki so zbežali na vse strani.

— Dne 22. aprila: Novo ogrsko ministrstvo je sledeče sestavljeno: Lukač predsedstvo in notranje zadeve; pl. Telesky finance; prof Zichy pouk in bogočastje; dr. Sekely pravosodje; grof Sereniji poljedelstvo; general Hazai deželno brambo; pl. Josipovič minister za Hrvaško. Zapisnega novega ministrstva se vrši v četrtek. — Potrjujejo se vesti o boleznih sv. Očeta; obolel je na živcih in sreč. Zdravniki zatrjujejo, da ni nevarnosti. — V nemškem državnem zboru je govoril državni kancler Betman Hollweg o potrebi oboroževanja ter je pozival državni zbor, naj sprejme brambno predlogo, da bo postala Nemčija v vojaškem oziru še močnejša. — V Maroku vlada zopet popolni mir.

— Dne 23. aprila: Pri današnjih občinskih volitvah za IV. razred na Dunaju so zmagali krščanski socialci v štirih okrajih; v 12 okrajih pa pridejo v ožje volitev s socialnimi demokrati, oziroma nemškimi liberalci. Socialni demokrati so prodrli v 6. okrajih. — Pri nadomestni volitvi za državni zbor v okraju Beljak na Koroškem je prodril socialni demokrat Gröger proti nemškemu nacionalcu dr. Angererju. — Jutri se bo celotno ogrsko ministrstvo predstavilo cesarju. — Listi domnevajo, da bo Čuvaj odstavljen kot komisar in da bo grof Pejačević imenovan za hrvaškega bana. — Volitve v srbsko skupščino so se izvršile z zmago vladne stranke.

Italijani napadli Dardanele.

Ker Italijani v Tripolisu ne morejo doseči zmage nad Turki in Arabci, skušajo doseči z napadi na evropsko Turčijo konec vojske in pospešiti prepustitev Tripolitanije. Ker pri Beirutu niso veliko opravili, so se lotili Dardanel, ki so morska ožina med Evropo in Azijo ter vežejo Egejsko morje z Marmara-morjem. Širokost Dardanel znaša povprečno 4 kilometre, naj-

kodelce, ki ga je ustanovil knez Lubomirski, tudi v Przemyslu v Galiciji imajo zavod. V Rakovniku pri Ljubljani imajo zavod z ljudsko šolo od leta 1901. Tu di v Gorici in v Trstu imajo svoje zavode.

Velike zasluge za vzgojo in pouk mladine se splošno priznavajo, in sicer jih čislajo tudi možje sicer liberalnega političnega mišljenja, kateri pa imajo še zmisel za pravo vzgojo mladine.

V Ljubljani je zlasti knezoškof dr. Jakob Misija nadelaval pot salezijancem. Leta 1803. se je ustanovilo društvo, ki bi naj postavilo zgradbo za zavod. Predsednik temu društvu je bil vladni svetnik Jožef Merk, v odboru je bil poleg stolnega prošta med drugimi celo — dr. Ivan Tavčar. Kranjski deželni odbor — takrat po večini liberalen — je leta 1804. podaril društvu 2000 K, Kranjska hranilnica pa, ki je, kakor znano, v nemško-liberalnih rokah, je leta 1805. naklonila društvu 30.000 K podpore. Enako so se našli veliki dobrotniki in zaščitniki tudi drugod.

Pri nas na Slovenskem je navada, da v vse močje tuje kraje pošiljamo podpore, drugi pa zapravljajo denar s pijančevanjem, s tožbami, s kvartanjem in loterijo, višjih potreb pa ne vidimo in ne čutimo, za dobrodelne namene v lastno korist imamo zaprte roke, zdi se nam vsega škoda, češ, to je nepotrebno. Zato grede drugi naprej, mi pa nikamor ali še nazaj. Salezijanski zavod bi bil za nas štajerske Slovence velikanskega pomena.

(Konec prih.)

manjša množina pa je 1300 metrov; dolge so nad 60 kilometrov, globoke pa do 88 metrov. Ta morska ožina, ki je na obrežju dobro zavarovana s trdnjavami, je edina pot po morju, ki vodi v Carigrad. Vrhu tega so se Turki zavarovali z minami, ki so jih položili v vodo v to morsko ožino, vsled česar si Lahji ne upajo z ladjami vdreti skozi. Po pogodbah med velevladstvi je bojnim ladjam katerekoli države prepovedano, voziti skozi Dardanele.

V četrtek, dne 18. aprila zjutraj, se je naenkrat pojavilo pri vrodu v Dardanele 27 italijanskih vojniš ladij, ki so začele obstreljevati turški trdnjavi Kum Kale in Sedil Bahr. Ladje so oddale proti trdnjavam 342 strel. Zadel pa niso Italijani kakor navadno, nič ali pa prav malo. Italijanske krogle so napravile na turški strani le malo škode. Ubit je baje samo eden Turk, krogle so podrle le del stare trdnjave. Turki so Italijanom iz trdnjav krepko odgovarjali s streli iz topov. Ena krogla je baje zadela neko italijansko ladjo, kjer je izbruhnil ogenj. Italijanske ladje so okrog poldneva odjadrale. Obstreljevale so med potjo še turški otok Samos, ne da bi napravile kako večjo škodo. Pač pa so prerezali Italijani podmorsko brzojavo zvezo med Dardanelami, Solunom in nekaterimi turškimi otoki.

Kar se tiče namena tega napada, ga opisujejo italijanski in drugi listi kot nekako morsko vajo, nekateri celo kot zabavno dejanje.

Evropska javnost pa, ki je zavoljo Turčije in Balkana strašno občutljiva, se je takoj razburila in začelo se je sanjati in in bati evropske vojske. Turki so ta napad porabili, da svojo prestolnico Carigrad in druga obrežna mesta še bolj zavarujejo, zato so zaprli Dardanele s plavajočimi minami, ob katerih se razleti vsaka ladja, če zadene v nje. Radi tega je tudi trgovskim parnikom zaprta pot skozi Dardanele. Mednarodna trgovina trpi vsled tega veliko škodo. Nekateri velevladstvi so ugovarjali proti zaprtju Dardanel. Toda Turki nečejo poprej odpreti Dardanel, dokler Lahji ne bodo mirovali.

Tako je za sedaj srečno pretekla nevarnost, da se italijansko-turška vojska prenese tudi na evropska tla. Kaj bo v tem oziru prinesla bodočnost, se še ne ve, pa tudi Italijani si niso na jasnem s svojimi namerami.

Razne novice.

* Godovi prihodnjega tedna:

28. nedelja, Varstvo sv. Jožeta.
29. ponedeljek, Peter, mučenik.
30. torek, Katarina Sij., devica.
1. maja, ereda, Filip in Jakob.
2. četrtek, Atanazij, škof.
3. petek, Najdba sv. križa.
4. sobota, Florijan, monika.

* Iz poštne službe. Poštni nadoficijal Ignac Štrassl v Mariboru je prestavljen v Celovec. Na njegovo mesto v Maribor pride Štefan Fric iz Celovca.

Iz srednješolske službe. Naučno ministrstvo je profesorja na državni gimnaziji v Kočevju Antona Jošta tudi za leto 1912-1913 pridelo celjskim samostojnim nemško-slovenskim gimnazijskim razredom v Celju.

* Novo železniško postajo so dobili v Stranjah pri St. Petru na Medvedjem selu. Postavljena pa je na takem prostoru, ki nikakor ni primeren za postajališče. Dovozne poti sploh ni k novi postajici.

* Nadomestna volitev v deželni zbor. V torek, dne 23. aprila, je bil pri nadomestni volitvi v štajerski deželni zbor v mestnem okraju Köflach-Lonč izvoljen nemškonacionalni odvetnik dr. Tunner iz Gradca z 368 glasovi.

* Zaradi mraza. Poslanci Slovenske kmečke zveze so vložili nujni predlog zaradi škode, ki jo je naredil mráz po Spodnjem Štajerskem. V njem zahtevajo, da se poškodovanim odpišejo davki, da se vračanje brezobrestnih posojil ustavi in se zaradi bede, ki jo bo povzročil mráz, že sedaj vse ukrene za podporo.

* Mráz je napravil predzadnji teden občutno škodo v naših vinogradih in sadonosnikih. Poroča se nam iz ljutomerskega, ormoškega, konjiškega in drugih vinorodnih okrajev o škodi, ki jo je napravila slana na trtah in sadnem drevju. Zgodnje trsne vrste, kakor: žlahtnina, burgundec itd., so močno trpele vsled mraza. Izmed sadnega drevja so najbolj trpeli orehi, marelice, črešnje in breskve. Tudi iz Ogrskega, Nižjavstrijškega in Tirolskega poročajo listi o pozebi trt in sadnega cvetja.

* Voznikom! Ministrstvo za javna dela je določilo, da se naj po vseh državnih, deželnih ter okrajnih cestah vozi na levi strani v smeri vožnje, vendar se to ne upošteva povsod. Dandanes, ko divjajo po cestah samodrži, pa je velevažno, da se ve naše ljudstvo v tem oziru prav ravna. Samodrži, ki vozi na desni strani ceste v smeri vožnje, lahko vsak naznaniti oblasti; istotako si mora pripisovati posestnik odgovornost in škodo sebi, če vozi s svojim vozom na desni strani ceste. Posebno pa velja ta določba za vožnjo preko mostov.

* Sadovi nemško-nacionalnega gospodarstva. Graški občinski svet bo razpuščen. Za oskrbovanje občinskih poslov bo imenovan vladni komisar. Vzrok razpusta je skrajno slabo stanje mestnega gospodarstva, proti kateremu se srdito bojujejo socialni demokratje. Mestni očetje so sami zahtevali razpust, ker so sprevideli, da so zavozili v blato, iz katerega ne morejo več naprej. Tako je povsod, kjer imajo prvo besedo liberalci in nemški nacionalci. Zavozili niso samo gospodarstva štajerske dežele, ampak tudi vsa mesta na Štajerskem ječijo pod milijonskimi dolgovi in propadlim gospodarstvom. „Štajere“ poglej vendar, kako vzorni gospodarji so tvoji krušni očetje!

* 400 K za Slovensko Stražo. Dne 17. februarja t. l. umrlj preč. g. Jakob Bohinc, stolnomestni žup-

nik in kanonik v pokoju v Braslovčah, je zapustil v svoji oporoki Slovenski Straži 400 kron. Slava spominu vrlega moža, ki tudi v svojih poslednjih urah ni pozabil svoje domovine. Hvaležno se bodo na njegovo plemenito zapuščino spominjali obmejni Slovenci. Da bi Bog Slovenski Straži vzbudil še mnogo posnemalcev! Najlepše se pač poslovljamo od sveta, ako vzamemo s seboj zavest, da smo tudi v poslednjih svojih trenutkih, to je v oporoki, mislili na bodočo srečo svoje domovine. Slovenci, Slovenke, posnemajte!

Sliki naših narodnih voditeljev dr. Ivana Susteršiča in dr. Janeza Ev. Kreka sta izšli v založbi „Slovenske Straže.“ Sliki naj bi bili v kras vsaki slovenski hiši, v vsaki naši občinski pisarni, v vsakem našem društvu, v vsaki naši zadrugi, povsod, kjer žive Slovenci, naj bi te slike bile dokaz naše zavednosti. Zato ju naročajte vsi, ki se zavedate veljave in pomena teh dveh mož za Slovence. Posamezna slika velja 2 K, obe skupaj 3 K. Naroča se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

* Misijonsko delo. Krščansko ljudstvo vseh narodnosti prispeva za svete misijone v Afriki, Aziji itd. S temi prispevki se podpirajo misijonarji, ki preganjajo temo neumnega malikovalstva in razširjajo krščansko prosveto. Vedeti pa moramo, da imamo dandanes paganske brezverce tudi v svoji sredi. Tudi za te moramo skrbeti, da jih izpreobrnemo ali vsaj storimo neškodljive. V ta namen pa ni dovolj le naše delo v cerkvi, treba je nastopati tudi zunaj cerkve, na shodih, in zlasti potom dobrega tiska. Dobre knjige in dobri časopisi imajo dandanes med nami misijonsko nalogo. Podpirajmo torej pred vsem dobre časopise! Zlasti „Slovenski Gospodar“ bodi domačin v vsaki slovenski hiši, član vsake naše rodbine! On preganja med nami temo liberalnega nemškutarstva malikovalstva in utrjuj katoliško versko zavest med Slovenci. Kdor agitira za katoliško časopisje in ga razširja, vrši s tem sveto misijonsko delo!

* Odlikovanje slovenske usmiljenke. Cesar je podelil prednici usmiljenk v Lankovicu na Srednjem Štajerskem, slovenski rojakinji sestri Rozi Napotnik, zlati zaslužni križec s krono za zasluge, ki si jih je pridobila omenjena za 50letno zvesto službovanje. Povodom tega odlikovanja je bil dne 18. aprila ves trg Lankovic v zastavah. Ta dan se je namreč vršila slovesna izročitev zaslužnega križca odlikovanki. Slavnosti se je udeležilo mnogo odlične gospe, med njimi tudi slovenski deželni odbornik prof. Robič. Slavljanka je stara 70 let in je ves čas, kar je članica reda usmiljenk sv. Vincencija Pavlanskega, delovala kot usmiljenka v raznih bolnišnicah, kaznilnicah, in nazadnje kot prednica v deželni prisilni delavnici v Lankovicu.

* Porcelan se podraži. Kartel (zveza) združenih čeških tovarn za porcelan je sklenil podražiti svoje izdelke za 15%.

Največja nesreča na morju!

Celi svet je pretresla strašna nesreča, ki se je zgodila v noči od 14. na 15. aprila na morju med Evropo in Ameriko. Vsled prehitre in nepredvidne vožnje, med katero je trčila ob ledeno goro, se je potopila največja, najlepša in menda najdražja ladja, kar jih ima svet. Tako velikanske nesreče, pri kateri bi v morskih valovih našlo smrt toliko ljudi, svetovna zgodovina ne pomni. Z nobeno ladjo pa se še tudi ni dozdaj pogreznilo v globočino morja toliko bogastva in toliko dragocenosti. Vsi listi, od velikih svetovnih, do zadnjega pokrajinskega, prinašajo poročila o groznem in pretresljivem dogodku. Kakor da bi bila politika za nekaj časa pozabljena, vse hlastno sega te dni po podrobnih poročilih o potopu parnika „Titanika“. Nestrpno in z veliko radovednostjo se je vsestransko čakalo na dohod rešilne ladje „Karpatije“ v Novi jork. Predno ni namreč došel rešilni parnik v njujorško pristanišče, se ni moglo z gotovostjo poročati o številu ponesrečenih in rešenih, tudi ne o pravem vzroku in poteku nesreče. Poročila so si namreč močno nasprotovala. Samo tisti, kateri so doživeli to veliko nesrečo ter so le z največjim naporom utekli gotovi smrti, so mogli poročati o njej resnično in podrobno.

Prihod rešilne ladje v Novi jork.

Parnik „Karpatija“ je priplul z rešenimi potniki v četrtek, dne 18. aprila zvečer ob 9. uri v pristanišče Novi jork.

Na pristaniškem prostoru se je zbrala tisočglava množica. Policija in vojaštvo sta pazila na red. Ko je zavozila „Karpatija“ v pristan in so se vrgle vrvi, je vso množico pretreslo ilitenje. Na krov so se počali takoj zdravniki, strežniki in strežnice za bolnike. Tu so najprej izvedeli, da je veliko rešencev vsled mraza in poškodb med prevozom umrlo, veliko pa je nevarno bolnih. Rešence so nesli na suho in s samodrži prepeljali v bolnišnice in deloma na lastne domove. Pregled papirjev je oblast opustila. Potniki so brez pravega reda drli iz ladje na kopno in niso gledali na odredbe oblasti, da morajo iti ločeno. Vsak je hitel, da pride čim prej na trdna tla. S tem je bilo zelo otežkočeno, dognati, kdo se pogręša. Prva skupina rešencev je bila videti popolnoma mirna, potem pa so se začeli iz različnih kotov vsklikovati veselja. Ženske so objemale njihovi soprog, poljubovali in naravnost na rokah nosili proč. Potem so prišle s parnika starejše ženske, katerim so se še poznali sledovi prestanega trpljenja in ki so se glasno jokale sestajale s svojci.

Nato so došle preko mostiča mlajše Amerikanke, ki so na videz popolnoma zdrave in ki so se kazale zelo mirne. Prve ranjence so prinesli mimo na nosilnicah. Tem je sledil star gospod, ki se je opiral na dva spremljevalca, ker so mu odmznile noge.

Kako se je zgodila nesreča?

Po poročilih rešencev se je ta grozna nesreča zgodila tako-le: V nedeljo ob 10. uri ponoči je kapitan Smith šel k počitku in na njegovo mesto sta stopila prvi in tretji častnik. Kapitan je bil že v postelji; pri spodnji opazovalnici so čuli mornarji. Ob 11. uri 33 minut se je naenkrat pojavil pred „Titanikom“ velikanski ledenik. — „Pred nami je ledenik“, je kričal mož na opazovalnici. Krmilar je zaviral z vso močjo, toda „Titanik“ je začel pokati: zadel je bil ob ledenik. Poveljujoči častnik je takoj pritisnil na električno pripravo, da bi takoj zaprl nepremočljive prostore v ladji. To vse se je zgodilo tekom ene minute. Kapitan Smith je bil takoj zopet na svojem mestu in je prevzel poveljstvo. Ladja se je že nagnila za 1 do 2 čevlja. Kapitan je tedaj zdiral v prostore, kjer so stroji ter jih je našel polne vode. Poslal je ladijskega mojstra, naj preišče parnik. Nesrečez pa se iz spodnjih prostorov ni več vrnil. O ponoči se je ladja vidno pogrezala vsako minuto za čevljev globoje. Se-le ob 12. uri 35 minut je čal kapitan povelje: „Vsi potniki na krov!“ Tekom 15 minut je bilo povelje izvršeno. Ob 12. uri 50 minut je zadonelo povelje: „Pripravite čolne! Ženske in otroci naprej!“ Na ladji je nastalo razburjenje. Žene so se obotavljale. Mornarji so prve skoroda zmetali iz krova v čolne; le malo jih je bilo izmed medkrova, ki so skušali priti s silo v čolne. Prvi častnik je dva izmed njih ustrelil. Se-le ob 2. uri so se spustili čolni v morje. En čoln, v katerem je bilo 30 žen in ladijski zdravnik, se je prevrgel. Nihče od teh se ni mogel rešiti. Ob 2. uri 25 minut se je ponosni „Titanik“ potopil.

Kaj pripovedujejo posamezniki izmed rešenih?

Švicar Maks Stählin pripoveduje:

„V nedeljo je bilo vreme lepo, noč popolnoma jasna. Proti večeru je postalo zelo mrzlo, da so morali odpreti električno kurjavo. Parnik je plul z vsem parom. Vse je bilo mirno. Šel sem v svojo sobo. Naenkrat sem zaslišal zamolklo grmenje in lahki suneč, ki pa ni bil tako močen, da bi me vrgel. Čeprav nisem mislil na to, da bi se moglo kaj zgoditi, sem vseeno

stopil na hodnik ter vprašal nekega mornarja, kaj da se je zgodilo. Ta me je zagotovil, da ni nič. Vsled neke nedoločne slutnje sem šel na krov. Tam sem dobil svojega prijatelja in s tem sva zasledila, da je okoli ladje polno ledu. Iz parnika so izpustili veliko množico para. Vsled tega hrušča je bilo kmalu polno ljudi na krovu. Nihče ni bil razburjen. Godba je začela igrati. Zrak je bil popolnoma miren, ni bilo niti megle niti vetra. Ladja se je ustavila in mi smo videli, kako se je moštvo pripravljalo, da spusti rešilne čolne. Nato so prosili gospe prvega razreda, naj gredo na krov ter vstopijo v rešilne čolne. Jaz in moj prijatelj sva šla v sobo po neke važne listine ter jih dala v žep. Več žensk ni hotelo iti v rešilne čolne in tako je ostalo več prostorov nezasedenih. Godba je igrala mirno dalje in ladijsko moštvo je vzdržalo dobro disciplino. Na potop ogromnega parnika pač nihče ni mislil.

Stroji so stali popolnoma pri miru, vendar pa je še delovala električna razsvetljava. Predno so spustili rešilne čolne v ladjo, je prišlo večje število oseb na krov, katere so opremili z rešilnimi pasji, in nato je zahtevalo moštvo od potnikov, da se vsak oskrbi s takim pasom. Ta čas so dospeli na krov že kurjači in drugo osobje. Naš čoln so opustili z višine in kmalu smo se zibali v vodni gladini. V čolnu so najprej veslali mornarji, potem pa jaz in drugi moški. Odplulo je kakih 16 ali 18 čolnov. Ko smo se oddaljili od ladje, se nam je zdelo, da postaja razburjenje na njenem krovu čim dalje večje. Začela je nastajati velika zmešnjava. Vozili smo se tri do štiri ure v ostrem mrazu okoli morja, dokler nismo zadelj na „Karpatijo“, ki nas je sprejela.

Trije rešeni Francozi poročajo francoskemu listu „Matin“: Na „Titaniku“ je vladalo splošno mnenje, da je izključeno, da bi se ladja mogla potopiti. Prvi hip po sunku se je reklo, da je zadel parnik na velikega morskega kita in ga prerazal na dva dela. Kmalu nato pa smo slišali, kako je poveljnik ladje, kapitan Smith, dal povelje, da se morajo potniki pripraviti z rešilnimi pasovi ter da se morajo spustiti rešilni čolni v morje. Pri tem je godba igrala ves čas vesele komade. Sprva ni hotel nihče v rešilne čolne, vse se je držalo ladje kljub nujnim opominom častnikov. Najprvo se je odpeljalo nekaj čolnov, ki so bili k večjemu zasedeni s kakimi 15 osebami. Vsi, ki smo bili v čolnih, smo upali, da se zopet čimprej vrnemo na ladjo. Naenkrat pa se je začel prvi